

ALEXANDRU ȚICLEA

MOTTO

Homo sapiens: De te fabula narrator

(Omule contemporan: de tine
este vorba in aceasta povestire)

ESEURI EXISTENȚIALE

– *Homo sapiens* –

Confesiuni.....	5
Argument.....	11
Partea I. PROSTIA.....	15
Capitolul I. Terminologie.....	17
1. Prostia.....	17
2. Prostul.....	24
3. Imbecilul	29
4. Exemple literare.....	32
4.1. Justificare.....	32
4.2. Prințul Mîşkin – idiotul naiv	32
4.3. Soldatul Svejk – idiot oficial.....	33
4.4. Don Quijote – cavalerul închipuit	36
Capitolul II. Caracteristici ale prostiei	39
1. Autobiografia prostiei	39
2. Trăsături și dovezi ale prostiei.....	42
3. Infinitatea prostiei.....	44
4. Prostia – stăpâna lumii.....	50
5. Inevitabilita prostie.....	53
6. Răutatea prostiei.....	58
7. O caracterizare a prostiei în diversitatea ei.....	60
Capitolul III. Manifestări și ... beneficii ale prostiei	62
1. Manifestări generale	62
2. Prostia și politica	64
2.1. Explicații.....	64
2.2. Păreri de ieri și de astăzi despre politică și politicieni	66
2.3. Prostii și gafe ale unor politicieni.....	69
2.4. Aforisme, epigrame și alte glume despre politică și politicieni.....	76

Respect pentru vorbindul românesc	
2.5. Poporul și democrația	79
2.6. Votul + expresie a democrației.....	83
2.7. Partide, politicieni, parlamentari	85
2.8. Comparații	89
2.9. Români, caracterul, cultura și ignoranța	91
3. Prostia academică	93
4. Prostia omenească.....	101
5. Prostia și ... luna	104
6. Beneficii ale ... prostiei	105
 Capitolul IV. Însușiri ale proștilor	 109
1. Preliminarii.....	109
2. Deghizarea proștilor	112
3. Mândria și îngâmfarea proștilor	114
4. Obrăznicia proștilor.....	119
5. Răutatea proștilor.....	121
6. Vigilența față de proști	124
 Capitolul V. Proștii și deștepții	 126
1. Antonimia prost-deștept.....	126
2. Superioritatea proștilor	128
3. Oda proștilor	130
4. Inferioritatea ... deștepților	131
5. Proștii și deștepții în proverbe, maxime și versuri	132
6. Valoarea omului în ... matematică.....	135
 Capitolul VI. Proștii și/sau nebunii. Oameni, animale, lucruri	 136
1. Precizări prealabile.....	136
2. Procese contra ... animalelor	136
3. Căsătorii între oameni și ... animale.....	139
4. Căsătorii cu bunuri, obiecte și alte ciudătenii	142
5. Bărbați îndrăgostiți sau căsătoriți cu gonflabile și roboțele	143
6. Iubiri cu ... autovehicule	146
7. Căsătorii între animale	147
8. Berzele și Guvernul României.....	149
9. Animale suspectate de ... spionaj	150

Capitolul I. Noțiune. Începuturi. Diferențieri	155
1. Semnificații ale termenului „bârfă”	155
2. Personificarea bârfei	156
3. O teorie asupra începuturilor bârfei.....	157
4. Sfântul și păcătosul	158
5. Ele și ei	161
6. Bârfa în Biblie	168
Capitolul II. Tridentul bârfei.....	173
1. Preliminarii	173
2. Bârfitorul	175
3. „Ascultătorul” bârfei	180
4. Bârfitul	181
5. Bârfitorul diabolic	186
6. Vulpea bârfește ... strugurii.....	189
Capitolul III. Caracteristici ale bârfei. Forme, ... beneficii	191
1. Definiții, conținut	191
2. Zvonul și bârfa.....	193
3. Calomnia și bârfa	194
4. Perenitatea bârfei	196
5. Efectele dăunătoare ale bârfei	198
6. Bârfa la serviciu	199
7. Delațiunea – specie a bârfei	203
8. Îndemnuri pentru evitarea bârfei.....	206
9. Rolul tăcerii în estomparea bârfei	208
10. Beneficii ale ... bârfei.....	216
Partea a III-a. INVIDIA	221
Capitolul I. Invidia. Generatoare a bârfei	223
1. Definiție, explicații.....	223
2. Diminuarea invidiei	226
3. Forme și critica invidiei.....	228
4. Beneficii ale ... invidiei.....	229

5. Invidiosul	230
6. Invidia și răutatea	231
Capitolul II. Consecințe ale invidiei și răutății	238
1. Justificare	238
2. Pitagora (570-495 î.Hr.)	238
3. Socrate (469-399 î.Hr.)	241
4. Iisus (4 î.e.n.-30 e.n.)	243
5. Ion Luca Caragiale (1852-1912)	247
Partea a IV-a. LENA.....	253
Capitolul I. Inactivitatea – esența lenei	255
1. Explicații	255
2. Lenea spirituală	258
3. Munca și lenea	260
4. Dialog în versuri între muncă și lene	265
5. Critica lenei și lauda muncii în Biblie	267
Capitolul II. Consecințe ale lenei	271
1. Aspecte negative.....	271
2. Povestea unui om leneș	273
3. Avertismentul împăratului	275
4. Soarta leneșilor în ... Infern	277
5. Avantaje și beneficii ale ... lenei	278
Capitolul III. Leneșul	281
1. Leneșul – om.....	281
2. Leneșul – mamifer	284
3. Proverbe și versuri despre leneș	284
4. Prudență față de leneși	285
5. Ghidul leneșilor rafinați	286
INDEX DE NUME.....	290
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	295

MOTTO

CARTEA-N SINE RĂU NU FACE:
NU E LEGE, NICI SENTINȚĂ.
SE OFERĂ BLÂND, ÎN PACE,
SĂ-I SORBIM A EI ȘTIINȚĂ

Partea I PROSTIA

Capitolul I

Terminologie

1. Prostia

Potrivit *Dicționarului explicativ al limbii române*³, termenul *prostie* semnifică:

- a) „starea celui lipsit de inteligență sau de învățătură, starea omului prost ...”;
- b) „vorbă, faptă sau lucru lipsit de seriozitate, de importanță, fleac, absurditate, ineptie”.

Prostia este un termen întâlnit în limbajul comun, vulgar; este o jignire, chiar o înjurătură ce nu face cinste unei discuții civilizate, elevate, academice. Auzim, de exemplu, adesea exclamația: „Prostule!”, „Ești un prost”, ori, „Sunt un prost” etc. De ce? Pentru că se fac prostii, se spun prostii, se acționează prost.

Termenul provine din *slavonă*, însemnând, la origine, un om simplu, de la țară, sărac, needucat, plebeu, cu o cultură și cunoștințe precare, ce trăiește într-un mediu izolat și fără pretenții. În această accepțiune, *a fi prost echivalează cu a fi un om inferior*⁴, de condiție joasă.

Multivalentul om de cultură *Anton Pann* (1796-1854)⁵ a sesizat această realitate:

³ Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti,” *Dicționarul Explicativ al Limbii Române* (DEX), Ediția a III-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Enciclopedic Gold, 2016, p. 979.

⁴ V. Ricu, *A te uita, dar a nu vedea*, (<http://www.psychologies.ro>).

⁵ Anton Pann a fost poet, compozitor și profesor de muzică religioasă, folclorist, literat și publicist, compozitor al imnului național al României. A fost supranumit de *Mihai Eminescu* „fiul Pepelei, cel ișteț ca un proverb” în poemul „Epigonii” (Wikipedia).

„Prost din prost care se naște
 E ca vita, dar nu paște,
 Prost trăiește, fără nume,
 Prost se duce și din lume ... !”⁶

„Toată a lui nerozie
 E de la părinți moșie”⁷.

Adică, prostia se transmite genetic, se moștenește sau, altfel spus, *prost tata, prostă mama, prost și copilul*.

Câteva versuri ale lui Dosoftei⁸ au legătură cu ideile de mai sus:

„Ce folos este de cinste
 Omului fără de minte,
 Că-și dă firea omenească
 Pe fire dobitocească”⁹.

Autorul face aici un joc de cuvinte deoarece termenul „dobitoc” are o dublă semnificație: de animal patruped, dar și de „om care este lipsit de inteligență sau de bun simț” (DEX, p. 353).

Din această perspectivă, într-o exprimare plastică, evoluționistă, se poate aprecia că proștii sunt indivizi care fac trecerea de la primate la omul intelligent. Ei sunt ceva mai dezvoltăți decât animalele, dar insuficient dezvoltăți ca oamenii inteligenți.

Netotul, adică aceeași persoană *cu mintea mărginită, care nu înțelege mai nimic, care acționează fără judecată, redus la minte, nătărău, neghiob* (DEX, p. 775), se întreabă:

„Scap de prostie
 Prin reîncarnare-să fie?”
 Răspuns: „Fără minte dacă-i fost,
 Te reîncarnezi tot într-un prost!”
 (după Corneliu Berbente)

⁶ A. Pann, *Despre prostie*, în *Povestea Vorpii*, Ed. Facla, Timișoara, 1991, p. 97.

⁷ Idem, *Iarăși despre nerozie*, în op. cit., p. 110.

⁸ Dosoftei (1624-1693) a fost un cărturar român, mitropolit al Moldovei, poet și traducător. În 2005 Biserica Ortodoxă Română l-a trecut în rândul sfintilor (Wikipedia).

⁹ În *Coloana Infinitului, De prin scrieri de demult* (Ediție îngrijită, prefată, indice și note de Alexandru N.S. Bîrda), Ed. Albatros, București, 1982, p. 229.

Conform unei teorii, în majoritatea limbilor (de exemplu, germană, olandeză etc.), pentru a fi desemnată prostia se face referire la defecte ale simțurilor. Sensul originar este de *mut* (*mutus*), cuvânt utilizat ca sinonim pentru lipsa facultății de a vorbi¹⁰. Cel care nu vorbește este un om prost (din această cauză), adică *nu este bun* pentru că este lipsit de simțul vorbirii.

Potrivit unei definiții, în versuri:

„Prostia e un văl lucios
Țesut dintr-o mătase fină,
Ce-acoperă un cap cețos
Să-l ocrotească de ... lumină.”

(Dimitrie Jiga)

Dintr-o altă perspectivă:

„Prostia e un monument
Clădit c-un anumit tipic:
Sub soclu nu e fundament
Iar peste soclu nu-i nimic.”

(Mircea Trifu)

Ea nu are limite, aşa cum rezultă din versurile următoare:

„Prostia limite nu are!
Oriunde, la orice nivel,
Oricât ar fi un prost de mare,
E altul mai ceva ca el”.

(Nicolae Căruceru)

Din punct de vedere tehnic, se consideră că prostia are două cauze:

- prima constă în lipsa de informație (din cauza inculturii, a educației precare)¹¹;

¹⁰ M. von Boxsel, *Enciclopedia prostiei*, Ed. Lux Sublima, București, 2005, p. 34-35.

¹¹ Nelson Mandela (1918-2013, fost președinte al Africii de Sud) era convins că „educația este cea mai puternică armă pentru a schimba lumea”.

O idee asemănătoare o găsim la Spiru Haret (1851-1912), academician, pedagog, ministru al educației: „Cum arată astăzi școala/Așa va fi mâine țara”.

- a doua ține de motricitatea individului; este vorba de inabilitatea lui de a procesa și reține informații în creier, ceea ce înseamnă un handicap mental.

„Vorbele, cât de frumoase
Sănătoase și cu rost,
Tot adorm fără foloase
În urechea unui prost.”

(Nicolae Brelea)

Dar, ca un corectiv, s-a observat că există și persoane cu un IQ superior, care au studii, cultură și totuși, în unele împrejurări se comportă prostește. Se vorbește chiar de o „prostie a inteligenței”¹². Probabil, de aceea, iluministul francez *Montesquieu* (1689-1755) a afirmat: „Țăranii nu sunt destul de savanți ca să reacționeze pe dos”.

La întrebarea cine este vinovat azi de prostia oamenilor? S-ar putea răspunde: părinții și profesorii noștri. *Părinții*, pentru că ne-au transmis gena, caracterul lor, ne-au îndopat cu alimente și vitamine artificiale, bazate pe pesticide și alte chimicale și ne-au educat aşa cum au știut în ... spiritul mentalității avute de ei. *Profesorii*, pentru că pregătirea și pasiunea lor au fost uneori deficitare, printre ei aflându-se și cei atinși de „prostia academică”. Desigur că un rol însemnat l-au avut și îl au mediul social, „formatorii de opinie”, guvernanții, oamenii politici, aşa-numitele „modele” care se perindă prin *mass-media* și se laudă cum au reușit ele în viață (*fără merite* - s.n.).

Romancierul francez *Alexandre Dumas* (1802-1870) se întreba: „Oare de ce copii sunt aşa de inteligenți când sunt mici, iar când devin mari sunt aşa de proști?” Nesigur, tot el răspundea: „probabil de vină este educația ... ” (sau lipsa ei, spunem noi). Cu siguranță că Dumas a plecat de la constatarea lui *Göethe*

¹² M. von Boxsel, *op. cit.*, p. 163.

Potrivit unor cercetări norvegiene, *oamenii devin tot mai proști, coeficientul de inteligență a populației scăzând cu 7 puncte la fiecare decadă, iar „trendul” se menține*.

Specialiști englezi consideră că „rezultatele îngrijorătoare ale IQ-ului noii generații se datorează și metodelor de predare în școli a materiilor de bază, cât și timpului petrecut pe gadgeturi, în detrimentul lecturii” (S. Sălăgean, *Ştiința a demonstrat: inteligența omenirii, în cădere liberă!* în „Evenimentul zilei” din 13 iunie 2018, p. 18).

(1749-1832, scriitor german): *dacă cei mici și-ar păstra calitățile și când ajung mari, am avea numai genii.*

Conform unui proverb japonez, *omul la 10 ani este un copil minune, la 15 ani este un Tânăr talentat, la 20 de ani, un om obișnuit*. Și mai târziu? ... Filozoful galez Bertrans Russel (1872-1970) a afirmat: *omul se naște neștiutor, nu prost, prostia o acumulează pe parcursul vieții*.

Un cunoscut om de cultură¹³ afirmă că prostia este „condiția curentă a umanității. Toți suntem proști din când în când: spunem prostii, facem prostii, ne purtăm prostește ... votăm prostește”. Dar, depinde și de împrejurări, de vocație, de talent, de pregătire etc. Un psiholog sau un filozof, de exemplu, va eșua lamentabil într-o operațiune de elaborare a unui program pe calculator. Un alt exemplu: celebrul *Albert Einstein* (1879-1958), laureat al premiului Nobel pentru fizică, nu a fost un ... părinte și un soț bun ... ; era un teolog de carnaval și un politician „orb”¹⁴.

Chiar, mai mult, „existența noastră se derulează în spațiul delimitat de prostie, prin definiție nerecunoscută și înțelegerea dezastruoasă a prostiei noastre”¹⁵. Iar prostia nu poate fi evitată, dar nici ignorată pentru că reprezintă însăși *baza democrației*¹⁶.

Dar, e bine să se știe: „Un prost savant e mai prost decât unul ignorant”¹⁷, iar „dintotdeauna cei mici au suferit de pe urma prostiilor celor mari”¹⁸.

Și scriitorul rus *Fiodor M. Dostoievski* (1821-1881) a ajuns la concluzia că „omul este prost. Fenomenal de prost”. Noi credem însă că hexagrama pe care o reproducem imediat corectează afirmația tăioasă, categorică și inflexibilă de mai sus:

„Fiecine cum s-o crede, dar e bine să se știe,
Că nu este om pe lume să nu facă vreo prostie.
Nu doar oamenii, chiar zeii, ca o culme-a ironiei,

¹³ A. Pleșu, *Câteva reflecții asupra prostiei*. Curs rostit cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa – 18 noiembrie 2015 – la Universitatea „Ovidius” din Constanța.

¹⁴ P. Brioche, *Éloge de la sottise* (www.lulu.com), p. 30.

¹⁵ M. von Boxsel, *op. cit.*, p. 60.

¹⁶ *Ibidem*, p. 69 și p. 168.

¹⁷ Molière, în *Cugetări franceze* (Antologie, traducere, prefată și indici de Elena Gorunescu), Ed. Albatros, București, 1982, p. 235.

¹⁸ La Fontaine, în *Cugetări franceze*, p. 185.

Dar, o prostie, „chiar atunci când e susținută de 50 de oameni, tot prostie rămâne!” (Anatole France, 1844-1924, scriitor francez).

Se vorbește de caracterul istoric și social al prostiei, menționându-se că „fiecare epocă își are proștii ei, fiecare clasă socială este reprezentată de nerozii ei, dar sub toate contingentele de proveniență economică, socială, politică sau religioasă, găsim același fond pur și nealterat al esenței prostiei”²⁰. Adică, aceasta, în orice timp și spațiu, este mărginită; totul la ea este *finit* și *închis*²¹.

Dacă, de exemplu, ne referim la *Inchiziție* (instituție a Bisericii Catolice din sec. 13-18), pentru aceasta știința era o crimă, iar ignoranța și stupiditatea erau primele virtuți²².

Dar, au existat prostii în orice epocă la care toți contemporanii, mari și mici, chiar și geniile au participat. Până la urmă, toate secolele se asemănă prin prostia oamenilor²³...

Marele nostru critic George Călinescu (1899-1965) a constatat: „e greu a defini ce este geniul, e hazardat a defini și prostia”²⁴. O comparație – definiție întâlnim la savantul Nicolae Iorga: „prostia e ca noroiul, cu cât se zbate cineva mai mult, cu atât se afundă mai adânc”²⁵.

Ea mai înseamnă „a te uita, dar a nu vedea”. Te simți prost atunci când nu înțelegi, nu cuplezi, nu vezi legătura. Acesta este un nivel „superior” al prostiei; există și un nivel inferior al acesteia când nu sesizăm că suntem proști (dar observă ceilalți)²⁶.

¹⁹ G. Budoï, *Prostia*, în *Dicționarul prostiei* (<http://www.contributors.ro>).

²⁰ V. Pavelcu, *Elogiul prostiei. Psihologia aplicată la viața cotidiană*, Ed. Polirom, Iași, p. 304.

²¹ *Ibidem*.

²² S. Simon, în L. Jerphagnon, *La ... sottise?* Éditions Albin Michel, 2010, p. 86.

²³ L. Jerphagnon, *idem*, p. 58.

²⁴ G. Călinescu, *Aforisme și reflecții*, Ed. Albatros, București, 1984, p. 76.

²⁵ N. Iorga, în E. Tarlapan, *În imperiul unei ... fraze*, Ed. Prut Internațional, Chișinău, 2015, p. 73.

²⁶ V. Ricu, *A te uita, dar a nu vedea* (<http://www.psychologies.ro>).

Cum a fost descoperită „legea prostiei universale” ne spune regretatul scriitor moldovean Efim Tarlapan (1944-2015): „Prostul și-a tăiat craca de sub picioare și a căzut pe capul lui Newton”.

Carlo M. Cipolla, Legile fundamentale ale imbecilității umane

Reproducem și o maximă a lui Chamfort²⁷: „Opinia publică este regina lumii, pentru că prostia este regina proștilor”²⁸. În sintagma „prostia omenească”, termenul „omenească” e de prisos pentru că „numai oamenii sunt proști” (Jules Renard, 1864-1910, scriitor francez).

²⁷ În *Cugetări franceze ...*, p. 201.

²⁸ Un „postulat” de-al lui Marian Vanghelie fost și viitor politician: „A fi prost e complicat înțelegeți?... E o chestie fabricată că corupția ucide. Știți ce ucide? Prostia! Prostia ucide” (C. Delcea, M. Voinea, *Marian Vanghelie (47 de ani)*, în „Adevărul” din 1 februarie 2016, p. 3).